

Motion till riksdagen 2018/19:2114

av Emilia Töyrä m.fl. (S)

Underlätta omställning på arbetsmarknaden

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att underlätta omställning på arbetsmarknaden genom att förbättra tillgången till eftergymnasial utbildning i hela landet och genom att minska den enskildes ekonomiska risk vid deltagande i utbildning till ett bristyrke och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Kompetensförsörjning är ett stort problem på den svenska arbetsmarknaden. Många rekryteringar kan inte genomföras eftersom arbetsgivare inte får tag i människor med rätt kompetens för jobbet. Samtidigt är hundratusentals människor arbetslösa. Inte minst de offentliga arbetsgivarna har stora bekymmer med kompetensförsörjningen och alldeles särskilt i de yrkeskategorier som medför krav på högskoleutbildning – t ex lärare, sjuksköterska, socialsekreterare. Därtill är stora pensionsavgångar att vänta i dessa sektorer varför läget börjar närma sig akut. Tydligast är bekymren med kompetensförsörjning i nämnda sektorer i de delar av landet som är glest befolkade och ofta ligger långt ifrån lärosätena.

En möjlig lösning på dessa kompetensförsörjningsbekymmer är att göra arbetsmarknaden mer flexibel. Det betyder inte att arbetsgivare ska ha lättare att göra sig av med personal, utan att människor ska ha bra möjligheter att ställa om från ett yrke till ett annat genom hela livet och i hela landet. För detta krävs det att vi ser över två faktorer som bromsar människors omställning.

1. Tillgången till eftergymnasial utbildning i hela landet.

Den som vill ställa om från ett yrke till ett annat måste ha möjlighet att göra det oavsett var de bor och oavsett vilket skede i livet de befinner sig i. Det ska inte krävas att hela familjen flyttar till en universitetsort, eller ens att en distansstuderande måste vara på lärosätet eller hos utbildningsanordnaren och således ifrån hemorten och en eventuell familj flera veckor per termin. För att eftergymnasiala studier ska bli möjliga att delta i för alla i hela landet och i alla skeden av livet krävs att två aktörer levererar bra

förutsättningar. Dels måste det finnas en väl utbyggd infrastruktur av lärcentra omfattande varje kommun, dels måste utbildningsanordnarna lägga upp sina kurser och utbildningar så att de kan fullföljas från början till slut via studier i lärcentra.

2. Den privatekonomiska risk det innebär att ställa om.

Den som ska ställa om från ett yrke till ett annat mitt i livet tvingas ta en avsevärd ekonomisk risk om omställningen innebär längre studier. De allra flesta som går från förvärvsarbete till studier tvingas minska sin disponibla inkomst ordentligt samtidigt som de måste sätta sig i skuld genom att ta studielån. Flera av yrkena där det råder störst brist, t ex lärare och sjuksköterskor, har ett löneläge som också under vissa omständigheter kan leda till att det blir ett risktagande som inte betalar sig i ökade inkomster när utbildningstiden är över. Det borde undersökas om det är möjligt att hitta ett system som avlastar den enskilde från den risken genom t ex en inkomstkopplad socialförsäkring vid studier som syftar till omställning till ett bristyrke.

Ett annat möjligt alternativ vore att risken delas mellan tre parter: arbetsgivare–den enskilde–staten. Utbildningsanställningar som delvis finansieras med statliga medel under studietiden skulle kunna inrättas, åtminstone inom det offentliga.

Emilia Töyrä (S)

Ida Karkiainen (S)

Fredrik Lundh Sammeli (S)